Gospodarska zbornica Slovenije

ZBORNICA GRADBENIŠTVA IN INDUSTRIJE GRADBENEGA MATERIALA – Sekcija mineralnih surovin

Dimičeva 13 ■ 1504 Ljubljana ■ T: (01) 58 98 000 ■ F: (01) 58 98 100 ■ info@gzs.si ■ www.gzs.si

MINISTRSTVO ZA OKOLJE, PODNEBJE IN ENERGIJO
Direktorat za okolje

LANGUSOVA ULICA 4
1000 LJUBLJANA

Mag. Tanja Bolte
Generalna direktorica

gp.mope@gov.si

Ljubljana, 28. 10. 2025

ZADEVA: **Stališče do vsebine Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju**
Zveza: Sklic sestanka s strani MOPE z dne 22.10.2025

Spoštovana direktorica mag. Tanja Bolte,

V okviru Sekcije mineralnih surovin (v nadaljevanju SMS), ki deluje v okviru GZS-ZGIGM, vam posredujemo svoja stališča do VSEBINE Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju:

SMS vidi največjo težavo **v spremembi pravil zagotavljanja okoljskih kriterijev** v ključni fazi **podaljševanja rudarskih pravic** in koncesijskih pogodb. Nahajališča tehničnega kamna (3. točka 4. odstavka 4. člena ZRud-1 Uradni list RS, št. 14/14 – uradno prečiščeno besedilo, 61/17 – GZ, 54/22, 78/23 – ZUNPEOVE in 81/24, v nadaljevanju ZRud-1) so v prostoru umeščena zaradi njihovih naravnih danosti – narave kamnine, temu primerno oblikovana, da je enota prostora gospodarno uporabljena s ciljem samooskrbe države z naravnim virom, iz tega izhajajoč se tudi podeljujejo koncesije za naravni vir, ki predstavlja javno dobro in je v lasti države (70. člen Ustave RS; URS, Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a).

Proces rudarjenja predstavlja **dolgoročen poseg v prostor**, zato je vsaka načrtovana sprememba v tem procesu potrebna tehtnega in argumentiranega premisleka. V zadnjih 20 letih so se kamnolomi oblikovali, upoštevajoč **dostopnost vira ter varno izkoriščanje le tega** (ZRud-1, Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu in o tehničnih ukrepih za dela pri raziskovanju in izkoriščanju mineralnih surovin na površinskih kopih, Uradni list RS, št. 21/19; Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje varnosti

in zdravja delavcev na delovnih mestih, Uradni list RS, št. 89/99, 39/05, 43/11 – ZVZD-1 in 53/25; Zakon o varnosti in zdravju pri delu - ZVZD-1, Uradni list RS, št. 43/11). Proces **miniranja je sestavni del pridobivanja** (1.3.1 točka 2. člena ZRud-1) mineralne surovine v nahajališčih tehničnega kamna, ki državnim infrastrukturnim projektom omogočajo samooskrbo z naravnim virom.

Predlagana dopolnitev Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju (medresorsko usklajevanje, 2025) uvaja vsebine, ki v praksi implicirajo, da bo moral izvajalec rudarskih del **poskrbeti za ukrepe**, da hrup zaradi miniranja ostane znotraj meja, kar mu posredno nalaga, da izvaja ta dela v manjšem obsegu ter v večjem številu (periodika), kar je prav tako moteče za okolico.

Miniranje namreč povzroča **kratkotrajni zvočni udar in tresljaje**, ki lahko v amfiteatralnem oblikovanem kamnolomu (konkavna oblika terena) dosežejo prebivalce v *izrazitejši* (pasovi interference širitev valovanja, vpliv meteoroloških dejavnikov…) *obliki*. Čeprav se kazalci hrupa L_{dvn}/$L_{noč}$ izračunavajo kot dolgoročnejše povprečne ravni, lahko posamezni **izjemno glasni dogodki** (npr. eksplozije ~50 × letno) povzročijo *moteče* prekoračitve okoljskih parametrov. Pri predlagani Uredbi **ni izrecno določenih dodatnih kazalcev za impulzivni hrup** (zvočna signalizacija, ki opozarja na proces miniranja, meksplozija minskega polja) – skladno z obema uredbama šteje le izpolnjevanje mejnih vrednosti kazalcev L_{dvn} in $L_{noč}$.

Ker ima hrup logaritemski značaj se vsa preračunavanja izvajajo z uporabo logaritmske funkcije. Mejna vrednost za dnevno obdobje za III. območje varstva pred hrupom znaša 58 dBA. V primeru izvajanja rudarskih del se je zato smiselno vprašati, kako dolgo lahko nek vir (drobilnica, sejalnica, mlini, nakladanje mineralne surovine in nje transport) obratuje z različnimi ekvivalentnimi ravnmi hrupa LAeq, da mejna raven hrupa 58 dBA na dnevni ravni ne bi bila presežena.

Privzemimo, da vir hrupa **na mestu ocenjevanja (npr. pred najbližjo stanovanjsko stavbo)** obratuje vseh 12ur med 06:00 – 18:00 uro, potem lahko zanesljivo pričakujemo, da bo tudi kazalec dnevnega obdobja imel maksimalni rezultat 58 dBA **na tem mestu ocenjevanja**. V kolikor vir hrupa obratuje **na način, da na mesto ocenjevanja povzroča raven** LAeq = 61, pri tem pa obratuje manj časa, konkretno 6 ur, se na dnevni ravni hrup zmanjša za -3 dB in bo kazalec hrupa Ldan,dan spet enak 58 dBA. V kolikor se premaknemo v proces miniranja in vir (eksplozija) obratuje (zaporedno aktiviranje eksplozij minskega polja z uporabo milisekundnih zakasnitev) zgolj 1 sekundo **in na mestu ocenjevanja povzroča raven** LAeq = 104,4 dBA, bo dnevni kazalec Ldan,dan = 58 dBA. Naveden primer, en dogodek, v trajanju 1 sek z **na mestu ocenjevanja** ravnjo LAeq = 104,4 dBA bi na letnem nivoju pomenil Ldan,leto = LAeq + popravek na letnem nivoju = 104,4 + 10*log(1sek/15.768.000) = 104,4-71,98 = 32,4 dBA kar je znatno manj od 58 dBA (op. mejna vrednost za III. stopnjo varstva pred hrupom). **Torej, en sam dogodek bo po novi metodologiji (op. prehod iz letnega povprečja na dnevna povprečja, ob upoštevanju, da se mejne ravni hrupa ne spremenijo) lahko povzročil, da bo vir (nahajališče mineralnih surovin) obratoval prekomerno.**

Iz danega je proces miniranja ključen, da povprečne ravni hrupa (seštevek vseh dogodkov) ne presega mejne vrednosti za III. območje (točne vrednosti so določene v prilogi Uredbe). V praksi upravljavci to zagotavljajo z omejitvijo števila in moči miniranj ter z organizacijskimi ukrepi, ki jih zaradi zakonodajnih določil varstva in zdravja pri delu drugače ni mogoče izpolniti. **Če bi monitoring pokazal preseganje** (npr. zaradi odboja zvoka v konkavno oblikovanem terenu, ki lahko poveča doseg hrupa), lahko okoljska inšpekcija odredi dodatne ukrepe ali omejitve pri miniranju, četudi vnaprejšnjega dovoljenja za ta proces ni bilo potrebno s strani koncesionarjev pridobiti.

VPLIV SPREMEMB ZARADI DOPOLNITVE UREDBE NA CELOTEN PROCES IZKORIŠČANJA MINERALNIH SUROVIN

Vsak upravljavec vira hrupa mora izvajati monitoring, razen upravljavcev manjših cest (<3 milijone vozil/leto) in železnic (<30.000 vlakov/leto). To v praksi pomeni, da bo moral koncesionar po novi Uredbi prav tako periodično ocenjevati kazalce hrupa v okolici (čeprav ne bo imel **formalnega OVD**, ostaja dolžnost spremljanja) in voditi t.i. *knjigo pripomb* prebivalcev. Po stari uredbi je bila obveznost podobna – **vsak upravljavec vira hrupa je moral zagotoviti monitoring** skladno s predpisom o monitoringu, z dodatno zahtevo, da so morali upravljavci večjih cest (>1.000.000 vozil) zaradi strateškega kartiranja opraviti ocenitev ravni hrupa. V tem pogledu torej **ni bistvene razlike** za rudarski obrat: tudi prej in tudi po novem mora izvajati monitoring in zagotavljati skladnost s predpisi.

Pomembna razlika za celoten proces izkoriščanja izhaja iz **drugačne razvrstitve območij II./III./IV. stopnje varstva pred hrupom**. V prejšnji uredbi so namreč nekatere **stanovanjske ali občutljive površine lahko spadale v manj zaščitene cone** zaradi klasifikacije namenske rabe prostora. Z novo Uredbo se razvrstitev ponekod spremeni, kar vpliva na **dovoljene obremenitve v okolici rudniškega prostora** (3.2.3.1 točka, 2. člena ZRud-1) oz. v njem oblikovanega **pridobivalnega prostora** (3.2.2 točka, 2. člena ZRud-1).

Stališče, ki ga zastopamo je, da je rudnik (3.2.3 točka, 2. člena ZRud-1) in rudniški prostor **zmeraj v IV. območju** Spremembe 4. člena predlagane Uredbe in do zdaj veljavne, prinašajo **strožjo razvrstitev varovanih območij** v korist prebivalcev v bližini rudarskih območij (III. namesto IV. cona za razpršene hiše) ter **manj birokratsko, a nič manj zahtevno** obvladovanje hrupa s strani izvajalcev rudarskih del v nahajališčih mineralnih surovin. Rudarska dela bodo morala biti načrtovana in izvajana tako, da **celoten hrup** (od vrtanja, miniranja, nakladanja mineralne surovine, transporta le te in obogatitve ter skladiščenja izdelkov) ostane znotraj meja, določenih za posamezne ure dneva v pripadajočih conah. Novi 4. člen, skupaj z ostalimi členi predloga Uredbe, torej **zaostruje varstveni režim za okolico rudniškega prostora**, čeprav administrativno razbremenjuje izvajalca obveznosti pridobitve dovoljenja – namesto tega se zanaša na *monitoring, jasne cone in naknadni nadzor*, da se zagotovi varovanje zdravja ljudi pred čezmernim hrupom v okolju.

Prepričani smo, da so tako postavljene zahteve (predlagana sprememba Uredbe) neposreden udarec na najšibkejši člen v verigi izvedbe infrastrukturnih projektov in s tem neposredno ogrožajo njihovo realizacijo in posredno povzročajo gospodarsko škodo. Iz nadaljnjega predlagamo sledeče:

1. PREDLOG DOPOLNITVE BESEDILA 3. ODSTAVKA 4. ČLENA (OMEJITEV NA NOVE PRIDOBIVALNE PROSTORE / NOVE RUDNIŠKE PROSTORE)

(3) Ne glede na določbe prvega odstavka tega člena se obveznost oblikovanja obkrožajočega pasu III. območja varstva pred hrupom v širini 1.000 metrov okoli IV. območja varstva pred hrupom uporablja izključno za **nova območja izkoriščanja mineralnih surovin** (novi pridobivalni prostori in druga, na novo določena območja namenjena izvajanju rudarskih del), za katera je po uveljavitvi te uredbe prvič izdano ustrezno dovoljenje oziroma odločba po predpisih o varstvu okolja ali koncesijski akt po predpisih o rudarstvu ter je takšna raba prvič določena v OPN/OPPN.

Po 3. dostavku se dodata še 4. in 5. odstavek

(4) Za **obstoječe pridobivalne prostore** in območja namenjena izvajanju rudarskih del, za katera je bila ob uveljavitvi te uredbe rudarska pravica že podeljena, ali je bila vloga za podelitev ali podaljšanje rudarske pravice že vložena, se obveznost iz prejšnjega stavka **ne uporablja**. V teh primerih se skladnost in potrebni **varovalni pasovi** določijo **posamično** v okviru postopkov in ukrepov po predpisih o varstvu okolja in rudarstvu (vključno z morebitnimi omilitvenimi ukrepi) ter ob upoštevanju veljavnih dokumentov urejanja prostora.

(5) Širina obkrožajočega pasu III. območja varstva pred hrupom sme biti **manjša od 1.000 metrov** ali se določi **drugače**, če zaradi naravnih oziroma prostorskih ovir širjenja hrupa (morfologija, usmerjenost in geometrija kamnoloma, obstoječi objekti), meteoroloških razmer ali izvedenih ukrepov varstva pred hrupom na I. oziroma II. območju varstva pred hrupom **niso presežene** mejne vrednosti kazalcev hrupa, določene za to območje na letni ravni, kar se dokaže z meritvami ali izračuni kot jih za ta namen predvidevajo zakonska določila.

2. PREDLAGANI PREHODNI DOLOČBI

(1) Za obstoječa rudarska območja in kamnolome iz tretjega odstavka 4. člena te uredbe se morebitne prilagoditve varovalnih pasov in omilitveni ukrepi določijo v okviru obstoječih dovoljenj in prostorskih aktov, brez posega v že pridobljene pravice.

(2) Če obstoječi kamnolom oziroma rudniški prostor po uveljavitvi te uredbe doživi **pomembno spremembo** v smislu predpisov o varstvu okolja (npr. sprememba naprave, ki lahko povzroči znatno povečanje emisij hrupa), se zanj ustrezno uporabijo določbe 4. člena te uredbe, vključno s predlagano spremenjenim 3. ter dodanim 4. in 5. odstavkom.

OBRAZLOŽITEV IN PRAVNA UTEMELJITEV PREDLAGANIH DOPOLNITEV

1. Ustavno načelo sorazmernosti (ZVO-2, temeljna načela, ki se preverjajo z ustavnopravnim testom)

Fiksna zahteva po 1.000 m obkrožajočem pasu III. območja je smiselna pri **novih** območjih namenjenih izvajanju rudarskih del, kjer se pogoji rabe in varovalnih pasov določajo *ex ante* in so predvidljivi. Pri **obstoječih** koncesijah bi enaka zahteva učinkovala **retroaktivno** in lahko nesorazmerno posegla v **pridobljene pravice** ter uveljavljeno tehnologijo, pri čemer hrup zaradi **naravnih danosti** (morfologija terena, usmerjenost kamnoloma, meteorološki parametri) ni v celoti predvidljiv in ga niti z najboljšimi razpoložljivimi tehnikami ni mogoče v celoti eliminirati; zato je pravilneje predvideti **posamično** določanje ukrepov na osnovi **meritev/izračunov**.

2. ZUreP-3 (143.–148. člen; DPN/OPN/OPPN)

Lokalna skupnost po ZUreP-3 in ZLS upravlja z razvojem prostora skozi OPN/OPPN in lahko v času veljavnosti koncesije **spremeni namensko rabo** s tem, da določeno zemljišče opredeli kot zazidljivo. Takšna odločitev ima **neposredne učinke** na pogoje rudarjenja (npr. višja varstvena stopnja hrupa), zato je potrebno zagotoviti, da se obstoječim koncesionarjem ne nalagajo **novi omejitveni pasovi** 1.000 m, ne da bi ob tem razumeli posledice sprejetja takih določil, ampak se ukrepi določijo **primeroma** (vsak primer *per partes*) **in sorazmerno** v konkretnem postopku (CPVO/PVO, OPPN z omilitvami), ob presoji **javnih interesov**.

3. Zakon o lokalni samoupravi (ZLS)

Občina je pristojna za urejanje lokalnih zadev javnega pomena, vključno z **urejanjem prostora** in sprejemanjem OPN/OPPN. Vendar mora pri odločanju spoštovati **skladnost pravnih aktov** in **javnega interesa** države (rudarska dela kot dejavnost v javnem interesu, saj se zagotavlja nacionalna samooskrba z naravnim virom), ter načelo sorazmernosti in pravne varnosti. Predlagana rešitev občini **ne jemlje** pristojnosti, temveč določa, da novi 1.000 m pasovi veljajo za **nove** rudarske rabe, medtem ko se pri obstoječih rabe in ukrepi usklajujejo **posamično** – *per partes*, za vsak kamnolom ločeno, v okviru postopkov po ZUreP-3 in ZVO-2.

4. Vpliv predlaganih sprememb na vlogo Službe Vlade za zakonodajo (SVZ)

SVZ skrbi za **skladnost** predpisov in za **test sorazmernosti**. Predlagana ureditev jasno razmeji perspektivne ukrepe (za nove pridobivalne prostore) od retroaktivnih bremen (za stare koncesije – kamnolome z že veljavno rudarsko pravico oz. podano Vlogo za podelitev rudarske pravice in sklenitev koncesijske pogodbe), kar olajša presojo skladnosti z ZRud-1, ZVO-2 in ZUreP-3.

Gospodarska zbornica Slovenije

5. Tehnični vidiki hrupa

Širjenje zvoka v rudarskih prostorih je odvisno od **zatečene morfologije** kamnoloma, **usmeritve front** pridobivanja mineralne surovine in **vremenskih pogojev**; v praksi, gre za izvedbo del, kjer se negativne posledice hrupa s primernim pristopom **obvladujejo**, ne pa popolnoma izničijo, kar predlagana dikcija določa. Zato je primerneje obstoječe koncesije urejati z **meritveno potrjenimi** ukrepi (časovna okna, protihrupne bariere, usmerjanje del, zamenjava opreme), ne pa z vnaprej določenim splošnim 1.000 m pasom.

V zaključku tega dopisa naj navedemo, da predlog nove Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju v trenutni obliki **ni primeren za sektor rudarstva**, saj **neustrezno zaostruje pogoje** za industrijske in rudarske vire hrupa ter **ne upošteva posebnosti** njihovega obratovanja. **Enostranski prehod** na dnevno ocenjevanje hrupa, brez prilagoditve mejnih vrednosti, bi **nesorazmerno prizadel koncesionarje in industrijo**.

Prav tako bi **retroaktivno uvajanje varovalnih pasov** in drugih zahtev lahko povzročilo **pravno negotovost** ter posege v že **pridobljene pravice koncesionarjev**.

SMS zato predlaga vrsto ukrepov – od **spremembe metodologije oz. mejnih vrednosti**, **črtanja spornih določb** do **prehodnih režimov in dopolnitev** v korist varstva narave – da se uredba **uskladi z načeli trajnostnega razvoja, varstva okolja ter pravne varnosti**. S takšnimi dopolnitvami bi bila Uredba bolj sorazmerna in **pravična do rudarske gospodarske panoge**, ki dela izvaja na osnovi podeljenih rudarskih pravic in koncesij.

V kolikor želite na to temo še kakršnekoli druge informacije, smo vam vedno na voljo.

Hvala za razumevanje in lep pozdrav.

mag. Gregor Ficko
Direktor

Zbornica gradbeništva in
industrije gradbenega materiala

GREGOR FICKO
Digitally signed by GREGOR FICKO
Date: 2025.10.28 08:30:09 +01'00'

Jožef Stibilj
Predsednik

Sekcija mineralnih surovin pri ZGIGM

JOŽEF STIBILJ
Digitalno podpisal JOŽEF STIBILJ
Datum: 2025.10.28 07:27:06 +01'00'

V vednost:

- MOPE, Bojan Kumer, minister
- MNVP, Jože Novak, minister
- MGTŠ, Matjaž Han, minister
- GZS, Vesna Nahtigal, generalna direktorica
- ZGIGM, Kristijan Mugerli, predsednik UO
- ZGIGM-SMS, dr. Željko Pogačnik, generalni sekretar SMS